

STAALHARDE ROMANTIEK

ILJA EHRENBURG, DAS LEBEN DER AUTOS
Malik-Verlag, Berlin

Dit boek is een geniaal pamflet. Een pamflet is het om zijn prachtig volgehouden „actueelen” stijl, geniaal is het, omdat het dien pamfletstijl geheel van banaliteit weet te ontdoen; onder Ehrenburg's speelsche handen ziet men een schotschrift ontstaan, waarin alle gewone trucs van dit genre zijn toegepast en tegelijk veredeld. De motiveering van het wereldgebeuren, die Ehrenburg hier geeft in zijn evolutie van de „wereldauto”, is krachtdadig simplistisch en zou bij iederen anderen auteur naïef genoemd kunnen worden. De gansche gokkerij om de auto, het levensideaal van Citroën, Michelin, Ford, Deterding e. a., vervult hier de rol van een modern Noodlot, waaraan wij ons niet kunnen onttrekken, zonder voor sentimenteel te worden uitgescholden. De persoonlijkheden, die zich achter deze groote namen verbergen, zijn voor Ehrenburg de marionetten, waarmee dit Noodlot van Rubber en Petroleum ons een quasi-individueel geschieden voortoovert. Achter hun zelfstandige schijnmanoeuvres manoeuvreert het, onbekommerd om de sterken, onbekommerd om de zwakken, gecamoufleerd door het verleidelijke drogbeeld der geruischlooze snelheid, dat den bakker en den slager tot den aankoop van een glanzenden wagen beweegt. Als men het ongelooflijk boeiende boek heeft uitgelezen, heeft men het gevoel, dat Ehrenburg in zijn ijzig-geestige logica niet zoo ver van huis is, dat men hem zou kunnen bevitten, maar nauwelijks bestrijden. Dat is zijn genialiteit, de genialiteit van den „beteren” pamflettist.

Ehrenburg is ver verwijderd van sentimenteele heroworship. Voor hem heeft de groote zakenman, zoodra hij veinst een persoonlijkheid te zijn (en het, in den gangbaren, amerikaanschen zin van het woord, ook i s), iets van een kind, dat met Philippijnen speelt inplaats van hobbelpaarden. Zijn gevoelsleven is niet eerbiedwekkender dan dat van een wilde, als het op de laatste eerlijkheid aankomt, die men waarheid noemt. Hij heeft trouwens geen tijd voor gevoelens; daarom gebruikt hij valsche gevoelens, wier waarde intuschen groot genoeg is, om de massa te leiden en de koersen te regelen. Ehrenburg werkt dit betooverend schema schitterend uit; zijn fantasie dwaalt over de aarde met de oppervlakkige beweeglijkheid van den krantenman, maar zij distilleert uit de duizend berichten het ééne accent, dat het sombere Noodlot verraadt. Dat onderscheidt Ehrenburg van den journalist, dat maakt hem tot de tegenpool van den journalist, die door zijn vak onvermijdelijk tot banale

heroworship moet overgaan. De liefde voor het banale feit komt bij Ehrenburg voort uit liefde voor het epos, dat Tegenwoordige Tijd heet, en zonder banale feitenovervloed niet geschreven kan worden. Men moet, om zoo te kunnen schrijven als Ehrenburg, alle kranten lezen en alle kranten verloochenen.

Alleen het laatste hoofdstuk van „Das Leben der Autos” is zwakker. Het wil ons de voorstelling opdringen, dat de auto in handen van den kleinen consument een ramp is. Dit slot is daardoor ondiep en het had gemist kunnen worden. Het Noodlot van de Auto behoeft geen verderf te zijn in den zin van een „ongeluk voor kleine luyden”; want niemand maakt mij wijs, dat er door de auto minder burgerlijk „geluk” is ontstaan. Een visioen van de leegheid van dit algemeene autogeluk zou Ehrenburg’s werk beter bekroond hebben dan de serie „pech”, waarmee hij nu eindigt.

Dit is overigens slechts een noot. Het boek is een oase van koude helderheid in de woestijn van gewichtige, om niet te zeggen aanstellerige geschriften over „onzen tijd”. MENNO TER BRAAK

CRITISCHE CURIOSA

Uit Indië verheft zich de stem van een lezer tegen de onverdeelde bewondering voor Slauerhoff’s *Schuim en Asch*. Met alle eerbied voor verhalen als *Larrios* en *Het eind van het lied*, dat schr. tot het beste rekent dat hij ooit las, komt hij op tegen het schrijven zonder kennis van zaken, waaraan Slauerhoff zich evenzeer bezondigt als Gide (over de Congo) en Keyserling. Schr. verbaast zich in *De laatste reis van de Nyborg* over al die rubber, die het schip kan bergen, zelfs aan dek en in de sloepen, zonder te zinken, en over die buitengewoon voordeelige rubberplantage die na drie jaren al een overvloedigen oogst oplevert; verder over de dikwijls verkeerd gespelde en gebruikte Engelsche uitdrukkingen, die voor de locale kleur moeten zorgen: schepen, die op een „wharf” zijn gebouwd of die „sturdy” overliggen. In *Such is life in China*: menschen die dronken worden van gingerale, de verschrikkelijk oudbakken wettenswaardigheid van het vele salicyl en arsenicum in het slechte tropenbier, en het roerende singkeh-verhaal, dat iedereen een dag na aankomst in de tropen reeds naar het rijk der fabelen verwijst. Schr. noemt dit goedkoop cosmopolitisme, en hoopt de beide prachtige verhalen uit dezen heterogenen bundel nog eens in beter gezelschap terug te vinden.